

Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9

Norges miljø-og biovitenskapelige universitet
v/ nemdn for studentsaker
Postboks 5003 NMBU
1432 Ås

Bergen, 19.04.2024
Deres ref.:
Vår ref.: 24/02611 (125/2023)

Unntatt offentligheten etter offl. § 13 første ledd, jf. fvl. § 13 første ledd

SAK NR. 125/2023: VEDTAK FATTET AV FELLES KLAGENEMND I SAK OM ANNULLERING OG UTESTENGING PÅ GRUNN AV FUSK

Det vises til vedtak fattet av klagenemnda ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (heretter NMBU) i sak 2022-30, som ble påklaget til Felles klagenemnd.

Saken er tidligere behandlet av Felles klagenemnd i møte 01.06.2023, der vedtaket i underinstansen ble endret.

Bakgrunnen for den nye behandlingen er at Kunnskapsdepartementet i brev av 08.11.2023 har uttalt at enkelte vedtak i Felles klagenemnd (nemnda) gjort i perioden 01.04.2022 til 22.09.2023, er ugyldige på grunn av at tidligere leder for klagenemnda og to studentrepresentanter (et medlem og et varamedlem) i denne perioden var ugyldig oppnevnt, og at disse sakene må behandles på nytt. Dette gjelder vedtak, der nemnda ikke ville ha vært vedtaksfør uten at noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene deltok, og saker der det var dissens i nemndas opprinnelige behandling og stemmen til noen av de ugyldige oppnevnte medlemmene var avgjørende for innholdet i vedtaket.

Felles klagenemnd ville ikke ha vært vedtaksfør under behandling av saken i møtet 01.06.2023, uten at leder og/eller den ugyldig oppnevnte studentrepresentanten var til stede, jf. § 3 i Forskrift om felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universitet og høyskoler. Vedtaket er derfor ugyldig, og det må treffes nytt vedtak.

HK-dir – Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse

Postboks 1093, 5809 Bergen   post@hkdir.no

Felles klagenemnd har på denne bakgrunn besluttet å behandle klagerens sak 23/00375 (125/2023) på nytt med ny nemndssammensetning, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c. Klageren ble i brev 21.02.2024 informert om at Felles klagenemnd ville gjøre en fornyet behandling av klagesaken med ny nemndssammensetning våren 2024.

Felles klagenemnd med riktig sammensetning, behandlet saken under møte 15.04.2024. Tidligere vedtak fattet av Felles klagenemnd ble opphevet. Vedtak fattet av klagenemnda ved NMBU ble endret til annullering av eksamen og utestenging i ett semester.

FELLES KLAGENEMND BEMERKER

Felles klagenemnd er rett klageinstans i saker om annullering og utestenging, jf. forskrift nr. 1192 om Felles klagenemnd for behandling av klagesaker etter lov om universiteter og høyskoler (uhl.) § 3-7 (8), § 4-7 til § 4-10 og § 7-9, fastsatt av Kunnskapsdepartementet 10.10.2005. Felles klagenemnd kan som klageinstans prøve alle sider av saken, jf. forvaltningsloven § 34 andre ledd.

Habilitet

Av de medlemmene i Felles klagenemnd som deltar i behandlingen av omgjøringssaken, deltok Fredrik Boksasp, Liv Sandvik og Frode Randal i den tidligere behandlingen av saken.

På grunn av den medieoppmerksomheten som har vært omkring Felles Klagenemnd sitt arbeid, har Felles Klagenemnd vurdert om disse medlemmers deltakelse i den tidligere behandlingen av saken, er et særegent forhold som er egnet til å svekke medlemmenes upartiskhet, og derfor medfører at medlemmene er inhabile i behandlingen av omgjøringsaker, jf. fvl. § 6 annet ledd. Felles klagenemnd har avgjort habilitetsspørsmålet etter fvl. § 8, og har kommet til at nemndas medlemmer er habile i vurderingen av omgjøringssaken.

I vurderingen av habilitetsspørsmålet har nemnda vektlagt at det rettslige utgangspunktet er at tidligere deltakelse i behandlingen av en sak som tas opp til ny behandling av det samme organet, ikke fører til inhabilitet. Nemnda er et kollegialt organ der hvert medlem har ansvaret for å gjøre seg opp en selvstendig mening om sakene og det må kunne forutsettes at de også ved den nye behandlingen foretar en objektiv og saklig vurdering. Nemndsmedlemmene er utnevnt fordi de har den kompetanse og bakgrunn som kreves etter forskrift om felles klagenemnd § 2 annet ledd.

De forhold som har skapt medieoppmerksomhet og har ført til at saken må behandles på nytt, knytter seg ikke til noen av de nåværende medlemmene av Felles klagenemnd, men til at tidligere leder og to studentmedlemmer var oppnevnt i strid med forskriften.

Medlemmene har ingen egeninteresse i utfallet av saken. De aktuelle medlemmene vurderer ikke seg selv som inhabile i saken.

Kunnskapsdepartementet har i brev til Felles Klagenemnd datert 5. januar 2024, også gitt uttrykk for at departementet ser det som klart at deltakelse i den tidligere behandlingen av et vedtak som er oppe til ny behandling, ikke fører til inhabilitet, med mindre det foreligger særlige forhold i den enkelte sak.

Det enkelte medlem har ansvaret for å vurdere om det foreligger særlige forhold som kan føre til inhabilitet. Ingen av de aktuelle medlemmene har gitt uttrykk for at det foreligger slike forhold.

Sakens bakgrunn

Klageren er [REDACTED], representert ved advokat Snorre Kristiansen ved forrige behandling av klagen. Klageren begynte på [REDACTED] i [REDACTED] høsten [REDACTED]. Saken gjelder mistanke om fusk ved innlevering av hjemmeeksamen i emnet [REDACTED], våren 2022. Eksamen var en [REDACTED].

I forbindelse med sensur ble det oppdaget likheter mellom klagerens besvarelse og en medstudents besvarelse. Det ble tatt mistanke om ulovlig samarbeid.

Emneansvarlig viste i en rapport datert 06.06.2022 til at det var mistanke om samarbeid mellom studentene på grunn av likheter i besvarelsene. Ekstern sensor var enig i at det var påfallende store likheter mellom besvarelsene. Emneansvarlig viste til at det var likheter i formuleringer, selv om den ene svarer på norsk og den andre på engelsk. Begge har brukt ord og formuleringer som ikke har vært brukt i undervisning, begge gir svar som ingen andre av kandidatene har gitt, og de har likheter i gale svar. I tillegg har medstudenten på oppgave [REDACTED] besvart spørsmålet på både norsk og engelsk, og svaret på [REDACTED] er identisk med klagerens svar, inkludert like skrivefeil. Emneansvarlig mente at svaret på oppgave [REDACTED] tydet på at medstudenten hadde kopiert svaret til klageren.

Klagerens advokat innga en uttalelse 06.07.2022. Advokaten forklarte at klageren erkjente å ha samarbeidet med en medstudent. Klageren hadde opplevd en alvorlig stressreaksjon med angstlignende symptomer både forut for og under eksamen. Klageren hadde tidligere [REDACTED], og hadde kun som mål å oppnå en ståkarakter. Studentene hadde samarbeidet ved å svare på hver sin halvdel av eksamen, for å få tiden til å strekke til. Klageren hadde ikke til hensikt å fuske, og handlingen var en impulshandling i en ekstremt presset situasjon. Det ble anført at klageren ikke hadde fusket med forsett, men med grov uaktsomhet, noe [REDACTED] forklaring viste. På grunn av dette ble det anført at klageren ikke ble utestengt i to semester, men at det kun ble vedtatt annullering av eksamen. Det ble vist til at klageren hadde innrømmet det faktiske forholdet, og angret på handlingen.

Klagenemnda ved NMBU behandlet saken i møte 24.08.2022. De fant at klageren hadde fusket forsettlig ved innleveringen av [REDACTED]. Nemnda la i sin vurdering avgjørende vekt på emneansvarliges vurdering, hvor likhetene mellom besvarelsene fremgår. Nemnda fant det godtgjort at klageren hadde samarbeidet med medstudenten. Nemnda fattet vedtak om annullering og utestenging i to semester, nærmere bestemt høstsemesteret 2022 og vårsemesteret 2023.

Klagerens advokat fremsatte klage 23.09.2022, og anførte at det var begått feil i rettsanvendelsen, bevisbedømmelsen, og skjønnsutøvelsen. Klageren var i kontakt med helsepersonell for å innhente medisinsk dokumentasjon til å opplyse sakens faktiske side.

Advokaten fremsatte supplerende klage 08.11.2022, og viste til tidligere anførsler. Vedlagt klagen var en uttalelse fra klagerens behandler, som underbygget at klagerens stressreaksjon hadde vært reell og langt mer alvorlig enn det en normalkandidat ville ha opplevd på eksamen. Det ble anført at klagerens helsemessige utfordringer måtte tas i betraktning i forhold til [REDACTED] aktsomhet. [REDACTED] kunne ikke vurderes likt som en gjennomsnittlig eksamenskandidat på grunn av [REDACTED] helse. De helsemessige utfordringene gjorde [REDACTED] umiddelbare evne til å tenke og handle rasjonelt i en presset situasjon svært begrenset. Dersom dette ikke ble vektlagt ved aktsomhetsvurderingen ville det være diskriminering av klageren på bakgrunn av [REDACTED] funksjonsnedsettelse, jf. diskrimineringsloven § 6. Forholdet måtte også tillegges vekt ved

utmålingen av reaksjon. Hvis det ikke ble gjort ville dette også anses som diskriminering. Vedlagt var en epikrise fra klagerens tidligere psykolog.

Klagenemnda ved NMBU vurderte klagen 18.11.2022, men fant ikke at det fremkom nye opplysninger som medførte at vedtaket skulle omgjøres. Klagenemnda opprettholdt sitt tidligere vedtak. Saken er deretter oversendt Felles klagenemnd for videre behandling.

Saken står for Felles klagenemnd slik den har gjort tidligere for underinstansen. Det vises til sakens dokumenter.

Rettslig grunnlag

Vilkårene for annullering på grunn av fusk følger av uhl. § 4-7 første ledd bokstav b. Vilkårene for utestenging gjelder tilsvarende, jf. § 4-8 tredje ledd.

I forarbeidene til lov om universiteter og høyskoler av 2005, fremgår det i merknadene til §§ 4-7 og 4-8 at bestemmelsene er en videreføring av §§ 42 og 54 i den gamle universitets- og høyskoleloven, og privathøyskoleloven §§ 10e og 10i, jf. Ot.prp. nr. 79 (2003-2004) kap. 12. Dette innebærer at rettskilder til den tidligere loven fortsatt kan være relevante.

Bestemmelsen i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b omfatter fusk på «eksamen eller prøve, eller under gjennomføringen av vedkommende kurs», jf. § 4-8 tredje ledd. Klagerens hjemmeeksamen er omfattet av bestemmelsene.

Videre må to kumulative vilkår være oppfylt. For det første må det rent objektivt foreligge fusk eller forsøk på fusk. For det andre må det foreligge subjektiv skyld. Studenten må ha handlet forsettlig eller grovt uaktsomt, jf. uhl. § 4-8 tredje ledd og § 4-7 første ledd bokstav b.

Objektivt vilkår

Det første spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om forholdet objektivt sett er fusk.

Departementet har uttalt seg nærmere om meningsinnholdet i fuskebegrepet i Ot.prp. nr. 40 (2001-2002) punkt 12.1.10 på side 54, hvor det blant annet heter:

Departementet legger til grunn at det er å anse som fusk når en student har ulovlige hjelpemidler tilgjengelige under en eksamen eller på andre måter handler i strid med eksamensreglementet eller regler om kildebruk.

Det følger av forskrift om studier ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet § 39-1 først og tredje ledd, hva som skal anses som fusk:

§ 39-1.

(1) Fusk, forsøk på fusk eller brudd på plagieringsbestemmelsene kan føre til at eksamen, prøve eller annen vurdering for vedkommende student blir annullert. Fusk eller forsøk på fusk kan også føre til utestenging jf. universitets- og høyskoleloven § 4-7 og § 4-8.

[...]

(3) Universitetsstyret selv gir retningslinjer om rutiner ved mistanke om fusk. NMBUs klagenemnd behandler saker ved mistanke om fusk i tråd med gjeldende lov og NMBUs retningslinjer.

Det vises videre til «Retningslinjer - behandling av mistanke om fusk eller annen uredelig opptreden ved NMBU» kapittel 3, NMBUs forståelse av fusk:

«3.1 Fusk er enhver handling som sikter mot å gi studenten et uberettiget studieresultat eller et uberettiget fortrinn ved evaluering av studieprestasjon».

I eksamensoppgaven sto det:

«Tillatte hjelpemidler: (...) alle typer kalkulator og andre hjelpemidler med unntak av kommunikasjon med andre.»

Felles klagenemnd har funnet det bevist at forholdet objektivt sett er fusk. I vurderingen av det objektive vilkåret har Felles klagenemnd lagt avgjørende vekt på emneansvarliges rapport datert 06.06.2022, hvor likhetene mellom besvarelsene fremkommer. Besvarelsene har stor tekstlighet, selv om klageren har skrevet på [REDACTED] og medstudenten på [REDACTED]. Det er likheter i gale svar, og likheter i ord og formuleringer. Nemnda har vurdert at likhetene er for store og av en slik art at de ikke kan komme av noe annet enn samarbeid under hjemmeeksamen.

Klageren har ikke bestridt at det objektive vilkåret er oppfylt.

Felles klagenemnd har kommet til at det objektive vilkåret for fusk er oppfylt, jf. forskrift om studier ved NMBU § 39-1, jf. retningslinjene.

Subjektivt vilkår

Det neste spørsmålet Felles klagenemnd skal ta stilling til er om vilkåret forsett eller grov uaktsomhet (skyldkravet) er oppfylt.

Forsett foreligger i de tilfeller hvor en person har foretatt en bevisst handling. Dette innebærer at klageren må ha vært klar over den faktiske handlingen som medførte at det objektive fuskevilkåret er oppfylt.

Det er ikke krav om hensikt om fusk for å oppfylle kravet til forsettlig utført fuskehandling.

Kravet til forsett omfatter heller ikke kunnskap om hvorvidt handlingen er ulovlig eller ikke.

Felles klagenemnd finner det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innleveringen av hjemmeeksamen.

Det saksforhold i form av ulovlig samarbeid som nemnda har funnet bevist ovenfor, under det objektive vilkåret, kaster samtidig lys over det subjektive vilkåret. Nemnda vurderer at det ulovlige samarbeidet som har funnet sted, nærmest etter sin natur må være en villet handling. Felles klagenemnd kan ikke se at det er noe i dokumentasjonen som peker i retning av at den ulovlige kontakten skal ha oppstått i vanvare, altså gjennom uaktsomhet. Klager har for øvrig erkjent å ha samarbeidet med medstudenten under eksamen.

Nemnda har merket seg anførselen om at klageren ikke har opptrådt med nødvendig subjektiv skyld, fordi h[un] på grunn av sin helsemessige tilstand under eksamen kun opptrådte grovt uaktsomt. Nemnda kan ikke se at det er dokumentert forhold ved klagerens eksamensgjennomføring, som tilsier at klageren ikke var bevisst på det ulovlige samarbeidet med medstudenten. Nemnda viser til at det ulovlige samarbeidet som har funnet sted, hvor studentene har besvart hver sin halvdel av eksamen og utvekslet svar, medfører at klageren var bevisst på handlingen.

Den innsendte legeerklæringen viser til tidligere behandling hos psykolog og anses ikke relevant for vurderingen.

Felles klagenemnd finner at klageren har opptrådt forsettlig.

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at klagerens helsemessige utfordringer under eksamen, må tas i betraktning i forhold til skyldvurderingen og reaksjonsfastsettelsen. Betydningen av klagers helsesituasjon for reaksjonsfastsettelsen, vurderes under.

Nemnda har også merket seg anførselen om at unnlattelse av å hensynte klagerens funksjonsnedsettelse utgjør diskriminering etter likestillings- og diskrimineringsloven § 6. Nemnda kan ikke se at denne anførselen er relevant for vurderingen av klagerens skyld.

De subjektive og objektive vilkårene for fusk er oppfylt.

Reaksjon

I henhold til uhl. § 4-7 første ledd og § 4-8 tredje ledd er det hjemmel for annullering og utestenging fra institusjonen, samt tap av retten til å gå opp til eksamen ved andre institusjoner i inntil ett år.

Felles klagenemnd har funnet det bevist at klageren har fusket forsettlig i forbindelse med innlevering av hjemmeeksamen i [REDACTED]

Forsettlig fusk innebærer et grovt tillitsbrudd, og både allmennpreventive og individualpreventive hensyn tilsier at det må reageres strengt.

Etter retts- og forvaltningspraksis er den normale reaksjonen ved forsettlig fusk annullering og utestenging i to semestre uavhengig av størrelsen på den aktuelle eksamen, prøve eller kurs.

Klagenemnda ved NMBU har fattet vedtak om annullering av klagerens eksamen og utestenging høstsemesteret 2022 og vårsemesteret 2023. Dette er i tråd med praksis.

Felles klagenemnd har merket seg anførselen om at det må vektlegges som formildende at studenten hadde helsemessige utfordringer før og under eksamen. Nemnda har ikke grunn til å betvile de nevnte opplysningene. Nemnda peker på at andre deler av regelverket tar høyde for at det kan oppstå vanskelige situasjoner i studentenes privatliv. De kan blant annet søke om ekstra tid, utsettelse av eksamen eller gjentak dersom de kommer i en vanskelig situasjon opp mot og under eksamen. Slike forhold kan etter nemndas syn ikke unnskylde brudd på reglene om fusk.

Videre er det vist til at klageren har erkjent forholdet og at dette skal vektlegges i formildende retning ved reaksjonsfastsettelsen. Felles klagenemnd viser til at det her er snakk om forsettlig fusk i form av ulovlig samarbeid under gjennomføringen av hjemmeeksamen. Slike handlinger innebærer et grovt tillitsbrudd. Dersom studentene velger å ikke forholde seg til de reglene som gjelder i prøvingssituasjonen, vil disse handlingene også kunne medføre en svekkelse av troverdigheten til en viktig samfunnsinstitusjon. Disse forholdene gjør at det må reageres med en følbart reaksjon der slike handlinger avdekkes. I denne konkrete saken har nemnda ikke funnet at det foreligger formildende, personlige omstendigheter, som medfører en reduksjon av reaksjonen.

Felles klagenemnd har etter en konkret vurdering kommet frem til at den totale saksbehandlingstiden var for lang ved forrige behandling av saken. Nemnda viser til at mistanken om fusk oppstod i juni 2022, og det tok deretter 7 måneder før saken ble oversendt

Felles klagenemnd. Saken ble registrert mottatt i sekretariatet for Felles klagenemnd 25.01.2023, men grunnet stor saksmengde ble klagen først behandlet i møte 01.06.2023. Slik nemnda vurderer det, hadde ikke saken den fremdriften den skulle ved forrige behandling av saken. Videre var behandlingstiden på ca. 11 måneder fra mistanken om fusk oppstod til saken ble behandlet av Felles klagenemnd forrige gang. Dette er for lang total saksbehandlingstid. Slik nemnda vurderer det skal den lange saksbehandlingstiden, som klageren ikke kan lastes for, medføre nedsettelse av utestengelsesperioden til ett semester.

Felles klagenemnd har etablert en praksis for at lang samlet saksbehandlingstid før klagenemnda tar stilling til saken, kan føre til nedsatt reaksjon. Bakgrunnen for dette er at lang ventetid på å få en avklaring, kan utgjøre en ekstra belastning for klageren. Nemnda har på denne bakgrunn vurdert om det skal ha betydning for reaksjonsfastsettelsen at saken nå gjenopptas ca. 9,5 måneder etter at Felles klagenemnd behandlet saken første gang. Nemnda har kommet til at det ikke er grunnlag for ytterligere nedsettelse av reaksjonen i tilfeller der en kommer til at nemndas første vedtak var innholdsmessig riktig. Klageren har da fått en avklaring ved det første vedtaket, og det forhold at saken senere gjenopptas på grunn av at Felles klagenemnd ikke var vedtaksfør ved første gangs behandling, utgjør etter nemndas vurdering ikke en slik tilleggsbelastning at det tas hensyn til ved reaksjonsfastsettelsen.

Felles klagenemnd har funnet at annullering av eksamen og utestenging i ett semester er en riktig reaksjon i denne saken, på grunn av den lange saksbehandlingstiden forrige gang. Felles klagenemnd endrer reaksjonen fastsatt av underinstansen.

Vedtaket er etter ny behandling i samsvar med det Felles klagenemnd kom til i vedtak fattet 02.06.2023, men siden dette vedtaket er ugyldig på grunn av feil sammensetning av nemnda, opphever Felles klagenemnd dette vedtaket og treffer nytt vedtak, jf. forvaltningsloven § 35 første ledd bokstav c.

VEDTAK

Vilkårene i uhl. § 4-7 første ledd bokstav b og § 4-8 tredje ledd er oppfylt. Felles klagenemnd bestående av Ernst Nordtveit, Fredrik Boksasp, Liv Sandvik, Frode Randal og Amina Louise Persen har fattet slikt enstemmig

v e d t a k:

1. Vedtak fattet av Felles klagenemnd 02.02.2023, oppheves.
2. Vedtak fattet av klagenemnda ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet i sak 2022-30, endres fra annullering av eksamen og utestenging i to semestre, til annullering av eksamen og utestenging i ett semester.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages.

Ernst Nordtveit
leder for Felles klagenemnd

Klagenemndas vedtak kan bringes inn for prøving ved tingretten. Slikt søksmål må reises innen tre måneder etter at endelig vedtak foreligger. Søksmålsfristen beregnes fra 22.04.2024. Institusjonen dekker alle omkostninger ved søksmålet i første rettsinstans, herunder også honorar til saksøkers advokat etter offentlig salærsats, jf. uhl. § 4-11 og § 4-8 femte ledd.

Dette dokumentet er godkjent elektronisk og har derfor ingen fysisk signatur.